

Nr 114.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder till förhindrande av att statsanställdas befodringsutsikter eller lönetursberäkning ogynnsamt påverkas av militär-tjänstgöring m. m.

(3:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 98, inom första kammaren av herrar *B. Ohlin* och *Elof Andersson* samt den andra, nr 116, inom andra kammaren av herr *I. Österström m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t träffar sådana anstalter som erfordras för att i möjligaste mån förhindra att i motionerna avsedd militär tjänstgöring skall ogynnsamt påverka statsanställdas utsikter att erhålla befordran eller lönetursuppflyttning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionen I: 98.

Efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning har yttrande över motionerna den 29 mars 1940 avgivits av allmänna lönenämnden, vilket i tryck bifogas detta utlåtande.

Motionerna torde närmast åsyfta att få till stånd sådana bestämmelser, att tid, varunder statsanställd åtnjutit tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering, skall helt eller delvis tillgodoräknas för löneklassuppflyttning eller befordran. Med nu nämnd tjänstgöring anses även böra jämföras tid, som efter fullgjord värnpliktstjänstgöring åtgår för utbildning till reservofficer ävensom ordinarie tjänstgöring såsom reservofficer.

Utskottet.

I lönenämndens yttrande erinras till en början om att bestämmelser redan finnas, som medgiva tillgodoräkning för löneklassuppflyttning av tid, varunder ordinarie eller icke-ordinarie statstjänstemän åtnjutit tjänstledighet för fullgörande av värnplikt eller annan militär tjänstgöring, bland annat såsom beställningshavare i reserven eller för genomgående av utbildningskurs för äldre reservofficerare. Vidare framhålles, att Kungl. Maj:t i propositionen nr 144 till innevarande års riksdag framlagt förslag av innebörd, att tid, varunder tjänstledighet åtnjutits för tjänstgöring vid försvarsväsendet i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering,

skall kunna tillgodoräknas för löneklassuppflyttning även i de fall, där sådant för närvarande icke är medgivet i vederbörande reglemente. Under förutsättning att riksdagen bifaller sistnämnda förslag anser lönenämnden, att ytterligare åtgärder för bevarande av de statsanställdas lönetursrätt under tjänstledighet för militärtjänstgöring icke erfordras. Utskottet, som förut denna dag tillstyrkt Kungl. Maj:ts nyssberörda förslag, ansluter sig helt till lönenämndens uppfattning i denna del. Härav följer, att tillgodoräknande av tid, som efter slutad värnpliktstjänstgöring åtgår för utbildning till reservofficer, enligt utskottets mening icke bör medgivas.

Utskottet delar vidare lönenämndens uppfattning, att generella bestämmelser till förhindrande av att den militära tjänstgöring, varom här är fråga, komme att ogynnsamt påverka de statsanställdas befordringsutsikter varken kunna eller böra utfärdas. Hithörande spörsmål torde liksom hittills böra av vederbörande myndighet bedömas från fall till fall, därvid det får anses ligga i sakens natur, att skälig hänsyn tages till det förhållandet, att befattningshavare måst begagna sig av tjänstledighet för fullgörande av militär tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering. För den händelse krav på viss tids tjänstgöring av ett eller annat slag uppställts som villkor för befordran till tjänsten i fråga, förutsätter utskottet i likhet med lönenämnden, att dispens från detta villkor kommer att i vederbörlig ordning meddelas, därest förutsättningarna i övrigt för befordran äro för handen.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att motionerna I:98 och II: 116 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 april 1940.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: se under utlåtandet nr 113.

Bilaga.

ALLMÄNNA LÖNENÄMNDEN.

Till riksdagens statsutskott.

Genom Kungl. Maj:ts remiss den 23 februari 1940 har allmänna lönenämnden anbefallts att avgiva och till riksdagens statsutskott överlämna yttrande över två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar B. Ohlin och Elof Andersson (I: 98) och den andra inom andra kammaren av herr I. Österström m. fl. (II: 116), angående förhindrande av att statsanställdas befordringsutsikter eller lönetursberäkning ogynnsamt påverkas av militärtjänstgöring m. m. I anledning härav får lönenämnden anföra följande.

I de föreliggande motionerna har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t träffade sådana anstalter, som erfordrades för att i möjligaste mån förhindra att viss militär tjänstgöring skulle ogynnsamt påverka statsanställdas utsikter att erhålla befordran eller lönetursuppflyttning. Av motiveringen framgår, att i första hand åsyftas tillgodoräknande av militär tjänstgöring, som åligger de statsanställda i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering. Vidare har tid, som åtgår för utbildning till reservofficer efter slutad ordinarie värnpliktstjänstgöring samt ordinarie tjänstgöring som reservofficer, synts motionärerna böra i nu berörda hänseende jämställas med inkallelse till förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering.

Vad först angår frågan om den militära tjänstgöringens inverkan på lönetursrätten, vill lönenämnden erinra om, att enligt bestämmelserna i 7 § 3 mom. civila avlöningsreglementet såsom villkor för ordinarie tjänstemans uppflyttning till högre löneklass gäller bland annat, att tjänstemannen under minst fyra femtedelar av den tid, som erfordras för uppflyttning, bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst, dock att härvid såsom tjänstetid skall räknas bland annat tjänstledighet, som avses i 13 § 1—3 mom. Jämlikt detta stadgande må tjänsteman såsom tjänstetid för löneklassuppflyttning taga i beräkning jämväl tjänstledighet, som åtnjutits för fullgörande av viss militär tjänstgöring. I första hand kommer härvid i fråga ledighet, under vilken tjänsteman fullgör honom såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren åliggande tjänstgöring eller under vilken han genomgår utbildningskurs för äldre reservofficerare. Vidare må hänsyn tagas till bland annat tid, under vilken tjänsteman är inkallad till värnpliktstjänstgöring. Liknande föreskrifter finnas meddelade i civila icke-ordinariereglementet beträffande extra ordinarie och extra tjänsteman (extra lärare). I detta sammanhang må jämväl erinras, att i proposition nr 144 till 1940 års lagtima riksdag framlagts förslag, att tjänsteman skall kunna medgivas rätt att, även där sådant icke är medgivet i vederbörande reglemente, för löneklassuppflyttning taga i beräkning tid, varunder han i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering åtnjutit tjänstledighet från sin civila befattning för tjänstgöring vid försvarsväsendet.

Med hänsyn till de sålunda redan gällande och av Kungl. Maj:t föreslagna

bestämmelserna synas några särskilda åtgärder för bevarande av de statsanställdas lönetursrätt icke vara erforderliga.

Ehuru de ifrågavarande motionerna allenast avse statsanställda, må jämväl framhållas, att med den avfattning motsvarande bestämmelser erhållit i avlöningsreglementena för kommunalt anställda lärare icke heller för deras vidkommande några särskilda anordningar äro påkallade med avseende å lönetursrätten vid ledighet för militär tjänstgöring av nu ifrågavarande slag.

Motionärernas förslag att tid, som åtgår för utbildning till reservofficer efter slutad ordinarie värnpliktstjänstgöring, skulle i förevarande hänseende jämställas med inkallelse till förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering anser sig lönenämnden — med hänsyn till de särskilda förmåner, som äro förenade med reservofficersanställningen — icke kunna biträda.

Vad härefter angår frågan om särskilda åtgärder till förhindrande av att den militära tjänstgöringen skall ogynnsamt påverka statsanställdas utsikter till befordran, får lönenämnden erinra om, att sagda spörsmål tidigare varit föremål för statsmakternas prövning. Lönenämnden tillåter sig i sådant hänseende hänvisa till vad härutinnan anförts i propositionen nr 365 (sid. 17—20) vid 1920 års riksdag och särskilt till de i sagda proposition återgivna uttalandena av 1902 års löneregeringskommitté, vilka av statsmakterna lämnades utan erinran. Kommittén anförde bland annat, att den i frågans dåvarande läge funnit sig icke vara i tillfälle att föreslå några allmänna regler, genom vilka den, som haft att fullgöra värnpliktstjänstgöring (eller annan militär tjänstgöring), skulle skyddas från att till följd av denna tjänstgöring lida men i befordringshänseende, utan syntes det kommittén, som om dylika spörsmål fortfarande tills vidare borde bliva beroende på prövning i de särskilda fallen.

De synpunkter, som löneregeringskommittén anförde beträffande nu förevarande frågor, synas lönenämnden alltjämt äga giltighet. Lönenämnden är sålunda för sin del av den uppfattningen, att då några allmänna befordringsgrunder överhuvud taget icke finnas fastställda, det icke låter sig göra att uppställa några bestämda regler i fråga om värdet ur meritsynpunkt av militär tjänstgöring av olika slag. Några generella bestämmelser härutinnan böra följaktligen enligt lönenämndens mening icke utfärdas. I vissa fall kunna onekligen skäl tala för att vid prövningen av en befordringsfråga hänsyn tages till det förhållandet, att en befattningshavare måst begagna sig av ledighet för inkallelse till militär tjänstgöring, särskilt då ledigheten varit långvarig. Dylika spörsmål böra dock — liksom hittills torde hava skett — prövas av vederbörande myndighet från fall till fall. För den händelse krav på viss tids tjänstgöring av ett eller annat slag uppställts såsom villkor för befordran till viss befattning, bör dispens härifrån kunna i vederbörlig ordning medgivas, för att en befattningshavare icke skall bliva i befordringshänseende lidande på grund av de extraordinära inkallelserna. I detta hänseende torde dock några generella föreskrifter icke vara erforderliga.

Under åberopande av det ovan sagda får lönenämnden anföra, att de förevarande motionerna enligt lönenämndens mening icke påkalla någon särskild åtgärd.

Stockholm den 29 mars 1940.

ERIK STRIDSBERG.

Bernt Nilsson.